

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Tomáše Kocourka a soudkyň Sylvie Šiškeové a Evy Šonkové v právní věci žalobce: **M. G.**, zast. Mgr. Janem Palečkem, advokátem se sídlem třída Kpt. Jaroše 1929/10, Brno, proti žalovanému: **Krajský úřad Jihomoravského kraje**, se sídlem Žerotínovo náměstí 449/3, Brno, za účasti osoby zúčastněné na řízení: **E. G.**, zast. JUDr. Editou Lebedovou, advokátkou se sídlem Špitálka 113/41, Brno, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 3. 2022, č. j. JMK 42197/2022, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 27. 9. 2023, č. j. 31 A 58/2022-47,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žalobce ani osoba zúčastněná na řízení **nemají** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Magistrát města Brna rozhodnutím ze dne 17. 1. 2022 na návrh osoby zúčastněné na řízení zrušil podle § 12 odst. 1 písm. c) zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), údaj o místě trvalého pobytu žalobce na adrese B., P. X. Žalovaný rozhodnutím označeným v záhlaví zamítl odvolání žalobce a rozhodnutí magistrátu potvrdil.

[2] Proti rozhodnutí žalovaného se žalobce bránil u Krajského soudu v Brně, který žalobu zamítl. Podle krajského soudu byly splněny zákonné podmínky pro zrušení údaje

o místu trvalého pobytu žalobce. Závěr o zániku užívacího práva žalobce k bytu plyne především z rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 5. 11. 2019, č. j. 94 C 68/2019-39, a z potvrzení Úřadu městské části Brno-Královo Pole. Podmínka faktického neužívání bytu žalobcem byla také naplněna, což vyplývá zejména z výsledku svědkyně (dcery žalobce a osoby zúčastněné na řízení). Další důkazy navrhované žalobcem správní orgány oprávněně odmítly provést pro nadbytečnost.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného a osoby zúčastněné na řízení

[3] Žalobce (dále „stěžovatel“) v kasační stížnosti namítl, že zánik jeho nájemního práva plyne jen z odůvodnění rozsudku městského soudu č. j. 94 C 68/2019-39 a nikoli z jeho výroku. Výpověď svědkyně nebyla důvěryhodná ani relevantní. Šlo o nezletilou osobu materiálně závislou na osobě zúčastněné na řízení. Závěry krajského soudu nemají oporu ve spisech.

[4] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že kasační námitky jsou v podstatě shodné s těmi, které stěžovatel uplatnil v žalobě. Odkázal proto na svá dřívější vyjádření.

[5] Stěžovatel následně v doplnění kasační stížnosti odkázal na řízení o určení existence svého nájemního práva k bytu vedené u městského soudu pod sp. zn. 21 C 32/2022. V tomto řízení vyšly při výslechu zaměstnankyň úřadu městské části najevo nesrovnalosti v jejich postupu, jež ukazují na protiprávnost potvrzení vydaného tímto úřadem, které stěžovatel popsal. Úřad městské části tedy nebyl oprávněn rozhodnout o změně nájemní smlouvy a nedodržel svá vnitřní pravidla pro pronájem bytů. Stěžovatel odkázal na protokol z jednání u městského soudu ze dne 16. 8. 2023 a na další přiložené listiny. Správní orgány si měly obstarat podklady a informace od úřadu městské části.

[6] K rozsudku městského soudu č. j. 94 C 68/2019-39 stěžovatel uvedl, že jeho odůvodnění není závazné, a shrnul své procesní i hmotněprávní námitky vůči němu. Až v evidenčním listu ze dne 1. 2. 2020 je jako uživatel bytu uvedena osoba zúčastněná na řízení. To prokazuje, že stěžovatel byl nájemcem bytu nejméně do rozvodu manželství. Stěžovatel opakovaně deklaroval svůj záměr se do bytu po návratu ze Spojených států amerických vrátit a měl v něm své věci. Úvahu městského soudu o dohodě o ukončení společného soužití zpochybňuje to, že osoba zúčastněná na řízení návrh na zrušení údaje o místě trvalého pobytu podala až dne 1. 12. 2021. V e-mailové komunikaci v roce 2018 stěžovatel informoval osobu zúčastněnou na řízení, že se po rozvodu bude muset z bytu odstěhovat. Náklady spojené s bytem nebyly hrazeny z prostředků osoby zúčastněné na řízení, ale hradil je stěžovatel správcí bytu a dodavatelům služeb. O tuto částku bylo sníženo výživné placené stěžovatelem. Stěžovatelovy námitky nebyly ve správním ani soudním řízení přesvědčivě vypořádány.

[7] Osoba zúčastněná na řízení ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že městský soud rozsudkem ze dne 18. 10. 2023, č. j. 21 C 32/2022-177, zamítl žalobu na určení existence nájemního práva stěžovatele a v odůvodnění vypořádal jeho argumenty. Osoba zúčastněná na řízení nedosáhla změny v osobě nájemce bytu protiprávním jednáním. Soudy i správní orgány vypořádaly všechny stěžovatelovy námitky. Náklady spojené

pokračování

s bytem byly hrazeny z výživného na základě jejího souhlasu. Dále uvedla, že v době podání vyjádření nebylo rozhodnuto o odvolání stěžovatele proti rozsudku městského soudu č. j. 21 C 32/2022-177.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[8] Kasační stížnost je přípustná a projednatelná, není však důvodná.

[9] Podle § 12 odst. 1 písm. c) zákona o evidenci obyvatel *ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místě trvalého pobytu, zaniklo-li užívací právo občana k objektu nebo vymezené části objektu, jehož adresa je v evidenci obyvatel uvedena jako místo trvalého pobytu občana a neužívá-li občan tento objekt nebo jeho vymezenou část.*

[10] Podle § 12 odst. 2 zákona o evidenci obyvatel *ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místě trvalého pobytu podle odstavce 1 písm. c) jen na návrh vlastníka objektu nebo jeho vymezené části nebo na návrh oprávněné osoby uvedené v § 10 odst. 6 písm. c). Navrhovatel je v takovém případě povinen existenci důvodů uvedených v odstavci 1 písm. c) ohlašovně prokázat.*

[11] Podle § 10 odst. 6 písm. c) věty druhé zákona o evidenci obyvatel, ve znění účinném do 31. 12. 2023, se za oprávněnou osobu *považuje osoba starší 18 let, svéprávná, která je oprávněna užívat objekt uvedený v odstavci 1 nebo jeho vymezenou část (např. byt nebo obytnou místnost), anebo je provozovatelem ubytovacího zařízení, kde se občan hlásí k trvalému pobytu* [pozn. Nejvyššího správního soudu (NSS) – novelou provedenou zákonem č. 414/2023 Sb. byla slova „starší 18 let, svéprávná“ od 1. 1. 2024 vypuštěna; srov. čl. VI bod 3 tohoto zákona].

[12] Nejvyšší správní soud (NSS) se ztotožnil se závěry správních orgánů i krajského soudu. Ve shodě s nimi konstatuje, že splnění zákonných důvodů pro zrušení údaje o místě trvalého pobytu žalobce bylo v průběhu správního řízení spolehlivě prokázáno. Jelikož smyslem soudního přezkumu není podrobně opakovat již správně vyřčené (rozsudek NSS ze dne 2. 7. 2007, č. j. 4 As 11/2006-86), v podrobnostech odkazuje na závěry obsažené v předcházejících rozhodnutích a níže pouze vypořádá jednotlivé stěžovatelovy námitky.

[13] Stěžovatel namítá, že závěr o zániku jeho nájemního práva není obsažen ve výroku rozsudku č. j. 94 C 68/2019-39, ale jen v odůvodnění. Jak uvedl krajský soud (bod 12 napadeného rozsudku), stěžovatel má v obecné rovině pravdu, že podle § 159a odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), platí, že v rozsahu, v jakém je výrok pravomocného rozsudku závazný pro účastníky řízení a popřípadě jiné osoby, je závazný též pro všechny orgány. Stěžovatel však pomíjí některá specifika vztahu mezi rozhodnutími o určovacích žalobách a žalobách na plnění podle současné úpravy občanského soudního řízení.

[14] Žalobou, o níž městský soud rozhodl rozsudkem č. j. 94 C 68/2019-39, osoba zúčastněná na řízení usilovala o zrušení práva společného nájmu (§ 768 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) a dále o to, aby byla stěžovateli uložena povinnost byt

vyklidit. Jak vyplývá ze stejnopisu tohoto rozsudku, který je součástí správního spisu, městský soud prvním výrokem zamítl žalobní návrh, aby bylo právo nájmu stěžovatele zrušeno. Dospěl k závěru, že původním nájemcem bytu byl stěžovatel a po uzavření manželství vzniklo jemu a osobě zúčastněné na řízení společné nájemní právo k bytu. Městský soud nicméně shledal, že ještě před rozvodem manželství zanikla jejich rodinná domácnost. Opuštění rodinné domácnosti vede k obdobným právním následkům, jako kdyby jeden z nájemců zemřel. Opuštěním bytu stěžovatelem tak zaniklo společné nájemní právo a jediným nájemcem se stala osoba zúčastněná na řízení (bod 12 citovaného rozsudku; § 743 odst. 3 ve spojení s § 766 odst. 1 občanského zákoníku *per analogiam*).

[15] Městský soud uzavřel, že nemohl zrušit právo společného nájmu, neboť již dříve zaniklo ze zákona, a proto tento návrh zamítl. Dalším výrokem stěžovateli uložil povinnost byt vyklidit, jelikož dospěl k závěru, že mu již nesvědčilo k bytu žádné právo (bod 14 rozsudku č. j. 94 C 68/2019-39).

[16] Na tomto místě NSS zdůrazňuje, že současná úprava občanského soudního řízení neobsahuje institut tzv. mezitímního určovacího návrhu, resp. rozsudku, pomocí něhož by bylo možné pravomocně rozhodnout o prejudiciálních otázkách. Řešení prejudiciálních otázek soudem proto může být obsaženo pouze v odůvodnění jeho rozhodnutí. K tomu lze odkázat na četné závěry doktríny (za všechny např. Macur, J. *Předmět sporu v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 139-153; Dvořák, B. *Právní moc civilních soudních rozhodnutí*. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 103-111; Coufalík, P. *Mezitímní rozsudek a mezitímní určovací návrh: Nástroje řešení předběžných otázek soukromého práva? Časopis pro právní vědu a praxi*, roč. XXIV, č. 4/2016, s. 607-622).

[17] Nejvyšší soud k této problematice uvádí, že pravomocný rozsudek o žalobě na plnění v sobě zahrnuje (ať již výslovně, nebo mlčky) kladné nebo záporné řešení otázky (ne)existence práva nebo právního vztahu, jež by měla být postavena najisto určovací žalobou, a staví tedy na stejném skutkovém základě jako žaloba určovací (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2931/99).

[18] Podle závěru velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia v usnesení ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 31 Cdo 2740/2012, lze obecně říci, že je-li rozhodnutím o věci samé (jeho výrokem) ve sporu o splnění povinnosti zcela vypořádán právní vztah založený na posouzení předběžné otázky (řešení přijaté v takovém sporu vyčerpalo bezezbytku obsah předběžné otázky, ze které již proto nemohou vzejít další spory o splnění povinnosti mezi týmiž účastníky), pak následnému sporu o určení, zda tu právní vztah nebo právo je, či není, je-li na tom naléhavý právní zájem, jímž má soud znovu posoudit stejnou předběžnou otázku, již brání překážka věci rozsouzené (*res iudicata*).

[19] Jinými slovy, judikatura Nejvyššího soudu se přiklání k řešení, které v případě žalob na plnění zásadně přiznává řešení prejudiciálních otázek v odůvodnění rozhodnutí o žalobě na plnění závaznou povahu. Jak správně podotkl krajský soud v bodě 12 napadeného rozsudku, tento závěr Nejvyšší soud výslovně vztáhl i na situaci, kdy je v rámci rozhodování o žalobě na vyklizení bytu učiněn závěr o (ne)existenci nájemního práva (usnesení ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 26 Cdo 2579/2011).

pokračování

[20] Judikatura Nejvyššího soudu taktéž v kontextu určovacích žalob uvádí, že v případě zamítavých výroků je nutno takový výrok posoudit v souvislosti s odůvodněním rozhodnutí (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 1999, sp. zn. 33 Cdo 1074/98). Toto posouzení výrokové a důvodové části rozsudku má totiž význam jednak z hlediska posouzení překážky věci pravomocně rozhodnuté, jednak z hlediska závěru, zda předběžná otázka ve sporu mezi účastníky byla již pravomocně rozhodnuta. Bylo by ostatně očividně v rozporu s principy právního státu a předvídatelnosti soudního rozhodování, pokud by soud v jiném řízení, probíhajícím mezi týmiž účastníky v rámci téhož skutkového rámce věci (byť s jinak formulovaným žalobním požadavkem), nerefletoval již pravomocně přijatý právní názor (třeba i obsažený pouze v odůvodnění rozsudku, neboť podané žalobě pro takto učiněný právní závěr nebylo vyhověno, a bylo tudíž vydáno negativní rozhodnutí) týkající se stejné právní otázky (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2017, sp. zn. 30 Cdo 940/2017).

[21] V nynější věci se sice zamítavý výrok rozsudku městského soudu nevztahoval k žalobnímu návrhu znějícímu na určení existence stěžovatelova nájemního práva, nýbrž bylo jím rozhodováno o návrhu na vydání konstitutivního (právo tvorného) rozsudku; to však podle NSS nic nemění na přiléhavosti výše uvedených závěrů Nejvyššího soudu. V rámci rozhodování o návrhu na zrušení stěžovatelova nájemního práva totiž městský soud musel také posuzovat existenci stěžovatelova nájemního práva. Zamítnutí návrhu pak bylo, jak z odůvodnění (bod 12 rozsudku č. j. 94 C 68/2019-39) jednoznačně vyplývá, důsledkem závěru o tom, že stěžovatelovo právo již zaniklo, a proto jej nebylo možné konstitutivním rozsudkem zrušit.

[22] Lze tedy uzavřít, že v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu v sobě výroky rozsudku č. j. 94 C 68/2019-39, jimiž městský soud zamítl návrh na zrušení stěžovatelova nájemního práva a uložil mu povinnost vyklidit byt, obsahují i závazný závěr o tom, že stěžovateli již nesvědčilo k tomuto bytu užívací právo, neboť zaniklo ze zákona (což městský soud uvedl i v odůvodnění rozsudku). Správní orgány a krajský soud tedy nepochybily, pokud ze závěru městského soudu o této prejudiciální otázce při svém rozhodování vycházely (§ 57 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád; § 52 odst. 2 věta druhá zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“)).

[23] Stěžovatel dále namítá, že rozsudek městského soudu č. j. 94 C 68/2019-39 byl nepřipustně vydán v jeho nepřítomnosti, že jeho odůvodnění je nepřezkoumatelné a založené na nesprávném právním posouzení věci a že soud řádně nezjistil skutkový stav. K tomu NSS ve shodě s krajským soudem (bod 13 napadeného rozsudku) uvádí, že správní soudy nejsou povolány k přezkumu postupu soudů rozhodujících v občanském soudním řízení. Stěžovatel se mohl proti rozsudku č. j. 94 C 68/2019-39 v rozsahu výroku, jímž mu bylo uloženo byt vyklidit, odvolat, a tyto skutečnosti namítat, což neučinil (podle doložky právní moci nabyl tento rozsudek právní moci dne 28. 11. 2019). Správní soudy nemohou suplovat odvolací přezkum v občanském soudním řízení, který stěžovatel nevyužil.

[24] Další námitka se týká věrohodnosti svědecké výpovědi, zejména na jejímž základě správní orgány dospěly k závěru, že stěžovatel byt neužívá. NSS souhlasí s krajským soudem (bod 18 napadeného rozsudku), že z pouhé skutečnosti, že svědkyně byla v době, kdy byla vyslechnuta, nezletilá (bylo jí 17 let), nelze bez dalšího usuzovat na nespolehlivost

její výpovědi (přiměřeně § 29 odst. 1 správního řádu a § 31 občanského zákoníku). Pokud jde o tvrzenou závislost svědkyně na matce (osobě zúčastněné na řízení), při výsledku osob blízkých účastníkům řízení je třeba tento vztah zohlednit (přiměřeně např. rozsudky NSS ze dne 20. 3. 2013, č. j. 9 As 139/2012-30, či ze dne 26. 1. 2017, č. j. 4 As 216/2016-34, bod 21). Zároveň je třeba zdůraznit, že správní řízení vychází ze zásady volného hodnocení důkazů (§ 50 odst. 4 správního řádu) a určitému důkaznímu prostředku nelze *a priori* přiřkládat vyšší váhu než jinému (rozsudek NSS ze dne 21. 9. 2011, č. j. 2 As 52/2011-47). Posouzení věrohodnosti svědků je součástí hodnocení důkazů v každém konkrétním případě, při němž je třeba vzít v úvahu všechny okolnosti věci (rozsudek NSS č. j. 4 As 216/2016-34, bod 20).

[25] NSS souhlasí s krajským soudem, že stěžovatel v žalobě neupřesnil, jaké konkrétní části výpovědi svědkyně považuje za nepravdivé, což platí i o kasační stížnosti. Krajský soud podrobně vysvětlil, že ani v žalobní argumentaci stěžovatel výslovně netvrdil, že by v bytě bydlel. K tomu NSS poukazuje i na protokol ze dne 15. 12. 2021 o seznámení se s podklady rozhodnutí, v němž stěžovatel uvedl, že „*je pravdou, že na adrese B., P. X nebydlím, bývalá manželka mi v tom brání a rovněž mi brání v návštěvách mých dětí*“. Až v následném vyjádření ze dne 10. 1. 2022 se stěžovatel proti výpovědi svědkyně ohradil a namítal, že zkresluje situaci, pokud tvrdí, že byt údajně neužívá. NSS uzavírá, že správní orgány přesvědčivě odůvodnily, proč považovaly výpověď svědkyně v celkovém kontextu věci za důvěryhodnou (zejm. s. 4 rozhodnutí žalovaného a s. 4 rozhodnutí magistrátu).

[26] Kasační soud se dále zabýval listinami, které stěžovatel i osoba zúčastněná na řízení v průběhu řízení o kasační stížnosti soudu předložili, jakož i skutečnostmi a navazující právní argumentací, které z nich dovozují.

[27] NSS předně zvažoval, zda provést k důkazu rozsudek městského soudu ze dne 18. 10. 2023, č. j. 21 C 32/2022-177, který k vyjádření přiložila osoba zúčastněná na řízení. Městský soud jím zamítl stěžovatelovu žalobu na určení existence jeho práva nájmu k bytu. Tento rozsudek byl vydán později než kasační stížností napadený rozsudek krajského soudu. Obecně platí, že soud ve správním soudnictví nesmí odmítnout provést důkaz rozhodnutím, z něhož je podle § 52 odst. 2 s. ř. s. povinen vycházet, a odmítnutí odůvodnit jen tím, že toto rozhodnutí bylo vydáno až po právní moci rozhodnutí soudem přezkoumávaného (rozsudek NSS ze dne 21. 9. 2007, č. j. 4 As 58/2006-94).

[28] Jak však upozorňuje i komentářová literatura (Kühn, Z., Kocourek T. a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 443-444), závěry tohoto rozsudku nelze absolutizovat a vycházet z později vydaného rozhodnutí bude namísto „*spíše jen výjimečně, ve specifických případech, kdy se např. ukáže, že to, proč byl žalobce propuštěn ze služebního poměru, se vůbec nestalo*.“ Vycházet z rozhodnutí vydaného po právní moci přezkoumávaného rozhodnutí tedy bude připadat v úvahu zejména tehdy, jsou-li závěry z něj plynoucí způsobilé zpochybnit důvody, pro které bylo v přezkoumávaném rozhodnutí rozhodnuto v neprospěch účastníka řízení. O takovou situaci ale v nynější věci nejde. Rozsudku městského soudu č. j. 21 C 32/2022-177 se nedovolává stěžovatel, nýbrž osoba zúčastněná na řízení, a to pouze k potvrzení závěrů, které již byly ve správním řízení učiněny. Splnění podmínek pro zrušení údaje o místě trvalého pobytu stěžovatele má přitom NSS ve shodě s krajským soudem za spolehlivě prokázané již na základě

pokračování

podkladů, z nichž správní orgány vycházely v průběhu správního řízení. Důkaz rozsudkem městského soudu č. j. 21 C 32/2022-177 proto kasační soud neprovedl pro jeho nadbytečnost (nález Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. I. ÚS 733/01).

[29] Stěžovatel dále odkázal na protokol z jednání u městského soudu ve věci sp. zn. 21 C 32/2022 ze dne 16. 8. 2023. Z výpovědí dvou bývalých zaměstnankyň úřadu městské části dovozuje, že potvrzení tohoto úřadu o tom, že osoba zúčastněná na řízení je nájemkyní bytu, bylo vydáno protiprávně a v rozporu s pravidly pronájmu bytů svěřených městské části (která společně s kopií nájemní smlouvy s nahrazenými údaji o nové nájemkyni přiložil).

[30] NSS k tomu konstatuje, že v kasační stížnosti stěžovatel uvádí, že na protiprávnost potvrzení *„poukazoval od počátku s tím, že nemůže sloužit jako titul nájmu“*. V žalobě stěžovatel k potvrzení úřadu městské části uvedl, že osoba zúčastněná na řízení doložila *„pouze jakési potvrzení o tom, že je nájemcem bytu. Takový dokument ale není titulem nájemního práva“*. To, zda potvrzení úřadu městské části je, či není titulem nájemního práva, resp. zda je způsobilé o existenci nájemního práva něco vypovědět, a to, zda bylo vydáno v souladu s vnitřními pravidly městské části, jsou však odlišné otázky. V žalobě stěžovatel pouze namítal, že potvrzení neprokazuje existenci nájemního práva osoby zúčastněné na řízení, a ta proto není oprávněna podat návrh správnímu orgánu. V kasační stížnosti však s odkazem na protokol z jednání u městského soudu namítá to, že potvrzení bylo vydáno protiprávně. Vyvstává tedy otázka, zda tato část kasační argumentace není v rozporu s § 104 odst. 4, resp. § 109 odst. 5 s. ř. s.

[31] Jak uvedl Ústavní soud v nálezu ze dne 17. 5. 2007, sp. zn. III. ÚS 93/06, argument, že stěžovatel v kasační stížnosti nepřipustně uplatnil nové skutečnosti (k nimž nelze podle § 109 odst. 5 s. ř. s. přihlídnout), není zaměnitelný s argumentem dříve neuplatněného důvodu ve smyslu § 104 odst. 4 s. ř. s., nýbrž může mít místo až teprve po důsledném zhodnocení důvodu, který stěžovatel v kasační stížnosti nepochybně (i z pohledu kasačního soudu) uplatnil.

[32] NSS se proto nejprve zabýval tím, zda je tato kasační námitka přípustná. Dospěl k závěru, že námitka nezákonného vydání potvrzení úřadem městské části je námitkou, kterou stěžovatel nemohl ve smyslu § 104 odst. 4 s. ř. s. uplatnit v řízení před krajským soudem. Skutečnosti, na nichž ji zakládá, totiž vyplynuly až z průběhu výslechu svědkyň v občanském soudním řízení, který proběhl po uplynutí lhůty pro rozšíření žalobních bodů (§ 71 odst. 2 věta třetí s. ř. s.). Jde tak o námitku, kterou stěžovatel v žalobním řízení objektivně uplatnit nemohl (rozsudek NSS ze dne 25. 9. 2008, č. j. 8 Afs 48/2006-155, č. 1743/2009 Sb. NSS). Přesto se však jedná o námitku, která je ve smyslu § 104 odst. 4 s. ř. s. nepřipustná, neboť se zcela míjí s rozhodovacími důvody rozsudku krajského soudu.

[33] Jak NSS uvedl v rozsudku ze dne 21. 11. 2007, č. j. 8 As 52/2006-74, č. 1655/2008 Sb. NSS, kasační stížnost musí směřovat proti důvodům, na nichž je napadené rozhodnutí krajského soudu zbudováno. Kasační stížnost, která nereaguje na argumentaci krajského soudu, neobsahuje důvody podle § 103 s. ř. s., a je proto podle § 104 odst. 4 s. ř. s. nepřipustná (usnesení NSS ze dne 30. 6. 2020, č. j. 10 As 181/2019-63, č. 4051/2020 Sb. NSS, bod 12). Stejný princip se pak uplatní i na její část.

[34] Krajský soud ve shodě se správními orgány a s odkazem na rozsudek městského soudu č. j. 94 C 68/2019-39 uzavřel, že stěžovatelovo právo nájmu bytu zaniklo *ex lege* a zároveň že *ex lege* zůstala výlučným nájemcem bytu pouze osoba zúčastněná na řízení (body 10, 11 a zejména 14 napadeného rozsudku). Pokud tedy stěžovatel nyní namítá, že s osobou zúčastněnou na řízení pronajímatel neuzavřel novou nájemní smlouvu, že nebyl dodržen pro to stanovený postup, že nedošlo k převodu práva nájmu a že úřednice úřadu městské části neměly oprávnění rozhodnout o změně nájemní smlouvy, vychází z nesprávně pochopených závěrů citovaného rozsudku a navazujících závěrů správních orgánů a krajského soudu.

[35] Pokud totiž k zániku společného nájemního práva došlo ze zákona a ze zákona se výlučnou nájemkyní stala osoba zúčastněná na řízení, nemohlo z povahy věci dojít k uzavření nové nájemní smlouvy ani k převodu práva. Stejně tak úřednice úřadu městské části (jednající za jednu ze stran soukromoprávního vztahu) nemohly rozhodovat o tom, zda nastane skutečnost, která nastává ze zákona. Tato námitka je tedy podle § 104 odst. 4 s. ř. s. nepřijatelná, neboť nereaguje na rozhodovací důvody krajského soudu a míjí se s nimi. NSS proto neprovedl k důkazu ani listiny, kterých se stěžovatel v souvislosti s ní dovolává.

[36] Stěžovatel dále v řízení o kasační stížnosti předložil k důkazu evidenční listy k bytu z let 2019 a 2020, jimiž zamýšlí prokázat, že byl nájemcem a uživatelem bytu nejméně do rozvodu svého manželství s osobou zúčastněnou na řízení (a tedy že nedošlo k zániku společného nájmu opuštěním rodinné domácnosti ještě před rozvodem). Obecně je možné, aby i v řízení o kasační stížnosti byly navrhovány nové důkazy svědčící o skutečnostech, které byly tvrzeny již v řízení před krajským soudem (Kühn, Kocourek a kol., op. cit., s. 1011).

[37] NSS však dospěl k závěru, že i tyto listinné důkazy jsou nadbytečné, a proto je neprovedl. Okamžik, k němuž byl v evidenčním listu změněn údaj o uživateli bytu, totiž vypovídá pouze zprostředkovaně o tom, kdy a z jakého důvodu došlo z právního hlediska ke změně v osobě nájemce. Správní orgány vyšly z podkladů, které se těmto otázkám věnují mnohem bezprostředněji (zejm. rozsudek městského soudu č. j. 94 C 68/2019-39). Kasační soud zohlednil, že evidenční listy jsou určeny primárně k vyčíslení jednotlivých položek úhrad za užívání bytu; nadto je (jak vyplývá ze správního spisu – srov. č. l. 10 spisu magistrátu a kopii nájemní smlouvy) nevyhotovuje přímo pronajímatel (město, resp. městská část), ale externí správce nemovitostí, který jej zastupuje. Je dobře představitelné, že z různých administrativních příčin nemusí obsah evidenčních listů okamžitě kopírovat existující právní stav, zejména pokud ke změně právního stavu dochází *ex lege* a v závislosti na relativně neurčité právní skutečnosti, jakou je opuštění rodinné domácnosti jedním z manželů. Provedení důkazu evidenčními listy by proto s ohledem na jejich velmi omezenou vypovídací hodnotu podle názoru NSS nebylo způsobilé zvrátit jednoznačný závěr o zániku stěžovatelova práva nájmu, který vyplynul z ostatních podkladů (již citovaný nálezn Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 733/01).

[38] Pokud stěžovatel dále namítá, že si správní orgány měly vyžádat další informace a podklady od úřadu městské části, pomíjí, že v řízení o zrušení údaje o místu trvalého

pokračování

pobytu na návrh oprávněné osoby je to navrhovatel, nikoli správní orgán, kdo je povinen existenci důvodů pro zrušení údaje prokázat (§ 12 odst. 2 věta druhá zákona o evidenci obyvatel). To osoba zúčastněná na řízení učinila, jak již uzavřely správní orgány, krajský soud i NSS. Město, resp. městská část, jíž byl byt svěřen (§ 130 písm. h) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)], je v nynějším případě stranou soukromoprávního vztahu. Jeho úsudek o tom, kdo je stranou druhou (že je to osoba zúčastněná na řízení), je jistě relevantní indicií o skutečném právním stavu, a tak také potvrzení úřadu městské části předložené k návrhu správní orgány vyhodnotily (s. 4 rozhodnutí magistrátu, s. 3 rozhodnutí žalovaného). Stěžejním podkladem však byly především právní a skutkové závěry vyjádřené v rozsudku městského soudu č. j. 94 C 68/2019-39. Podle NSS tedy nebyl důvod opatřovat v řízení další podklady; ostatně stěžovatel ani neupřesnil, o jaké by se mělo jednat.

[39] Stěžovatel dále namítá, že správní orgány neprováděly žádné šetření ohledně toho, k jakému okamžiku jeho právo nájmu údajně zaniklo. Podle NSS však takový přesný závěr nebyl pro rozhodnutí o zrušení údaje o místu trvalého pobytu zapotřebí. Podstatné bylo pouze to, zda v době rozhodování správních orgánů právo stěžovatele zaniklo a výlučnou nájemkyní bytu byla osoba zúčastněná na řízení (shodně body 8 a 14 rozsudku krajského soudu). Určení přesného okamžiku, kdy k zániku užívacího práva došlo, je z hlediska aplikace § 12 odst. 1 písm. c) zákona o evidenci obyvatel nerozhodné.

[40] K námitce stěžovatele, že opakovaně deklaroval záměr se do bytu po návratu ze Spojených států amerických vrátit, kasační soud uvádí, že pouhý záměr byt užívat nemůže nahradit požadavek zákona na jeho skutečné užívání (shodně bod 19 rozsudku krajského soudu). Jak již NSS v minulosti uvedl v rozsudku ze dne 23. 10. 2008, č. j. 3 As 38/2008-82, slovo *neužívá-li* (po zániku užívacího práva) byt je třeba vyložit ve smyslu faktické realizace práva na bydlení. Jestliže stěžovatel dlouhodobě v bytě nebydlí, tedy nevyužívá svého práva na bydlení, pak byt, k němuž nemá právo nájmu, neužívá ani v rámci práva na bydlení. Zákon o evidenci obyvatel vychází z faktického stavu bez ohledu na to, proč osoba nerealizuje právo na bydlení.

[41] Pokud jde o stěžovatelovo tvrzení v kasační stížnosti o tom, kdo hradil náklady spojené s bytem, NSS konstatuje, že argumentaci ohledně toho, kdo tyto náklady nesl, stěžovatel v žalobě neuplatnil, ač tak učinit mohl. Tato námitka je proto nepřípustná (§ 104 odst. 4 s. ř. s.).

[42] Stěžovatel také namítá, že úvahu městského soudu v rozsudku č. j. 94 C 68/2019-39 o dohodě o ukončení společného soužití před rozvodem zpochybňuje skutečnost, že osoba zúčastněná na řízení podala návrh na zrušení údaje o místu trvalého pobytu stěžovatele až v roce 2021. Zpochybňovat ji má i e-mailová komunikace z roku 2018 přiložená ke kasační stížnosti, v níž stěžovatel osobě zúčastněné na řízení sdělil, že se z bytu bude muset vystěhovat.

[43] Tvrzení, že úvahu městského soudu zpochybňuje fakt, že osoba zúčastněná na řízení podala návrh magistrátu až v roce 2021, je opět argumentací nepřípustně uplatněnou poprvé až v kasační stížnosti ve smyslu § 104 odst. 4 s. ř. s. V žalobě totiž

stěžovatel žádné závěry ohledně okamžiku podání návrhu osobou zúčastněnou na řízení nečinil; datum podání návrhu pouze konstatoval.

[44] Námitka týkající se sdělení ze strany stěžovatele o tom, že se osoba zúčastněná na řízení bude z bytu muset vystěhovat, předobraz v žalobní argumentaci má, neboť v žalobě stěžovatel uváděl, že měl souhlasit pouze s dočasným užíváním bytu ze strany osoby zúčastněné na řízení. Důkaz přepisem e-mailové komunikace však NSS neprovedl. Sám stěžovatel deklaruje, že obsahuje pouze jeho jednostranné představy o tom, jak má být s bytem naloženo. O právním stavu (tedy o tom, kdo byl nájemcem bytu) ani o fakticitě užívání bytu stěžovatelem však nevypovídá. Nemůže proto přinést poznatky relevantní pro posouzení splnění podmínek § 12 odst. 1 písm. c) zákona o evidenci obyvatel.

[45] Pokud stěžovatel pouze obecně namítá, že závěry krajského soudu nemají oporu ve spisech a že jeho námitky nebyly ve správním a soudním řízení řádně vypořádány, NSS konstatuje, že rozhodnutí magistrátu, žalovaného i krajského soudu považuje za přezkoumatelně a srozumitelně odůvodněná. Podklady, z nichž správní orgány vyšly, dostatečně odůvodňují závěry, které byly ve správním řízení učiněny, jak již ostatně kasační soud vysvětlil výše.

IV. Závěr a náklady řízení

[46] NSS zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s.

[47] Neúspěšný stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Úspěšnému žalovanému nevznikly náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti. Osobě zúčastněné na řízení neuložil soud v řízení o kasační stížnosti žádnou povinnost, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 5 ve spojení s § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. listopadu 2024

Tomáš Kocourek
předseda senátu